

25 Jaar sectie Historiek (KVCV): een uitdagend parcours.

Hendrik DEELSTRA

Universiteit Antwerpen

*In het maartnummer van het Chemie Magazine 1990
verscheen de volgende aankondiging:*

*"Nieuwe KVCV-sectie: Historiek van de Scheikunde.
Geïnteresseerden, die in de sectie actief willen meewerken,
worden gevraagd zich op te geven bij de contactpersoon
prof. H. Deelstra (UIA) of bij het KVCV-secretariaat."*

Proloog

Bij de start van de Universitaire Instelling Antwerpen (UIA) te Wilrijk in 1972 werden in het departement scheikunde de curricula opgesteld. Elk lid mocht naast de hem opgelegde leeropdracht (het was toen inderdaad nog een mannengezelschap) een of meerdere keuzevakken voorstellen voor de (toen nog) tweede licentie. Hendrik Deelstra was altijd al gefascineerd door de geschiedenis. Het (goedaardige) 'virus' voor de geschiedenis van de scheikunde was echter gekiemd tijdens de aggregaatslessen, die hij in 1959 volgde bij de pionier van deze discipline Jan Baptist Gillis (1893-1978), toen rector van de Universiteit te Gent. Hendrik Deelstra zag zijn kans schoon en stelde het keuzevak "geschiedenis van de scheikunde" voor, dat zonder slag of stoot

aanvaard werd. Van in 1973 tot aan zijn emeritaat in 2003 volgden elk jaar een behoorlijk aantal studenten dit vak. Van toen af kon hij - in zijn vrije tijd - zich ook toeleggen op onderzoek in dit domein.

Aanloop naar de vorming van de sectie Historiek

Op 15 februari 1989 verzond H. Deelstra een rondzendbrief aan zijn oudstudenten, die het keuzevak "geschiedenis *van de scheikunde*" gevolgd hadden (op dat ogenblik een 70-tal). Het leek hem aangewezen om in het kader van het 50 jaar bestaan van de VCV (Vlaamse Chemische Vereniging) een avondactiviteit te organiseren met als onderwerp "*Kennismaking met de Historiek van de Scheikunde*". In dezelfde brief werd gevraagd adressen op te zenden van andere geïnteresseerde studenten ... ook al omdat er in Vlaanderen "*nog geen groepering bestond over de "Historiek van de Scheikunde" en dat er dus een leemte was, die opgevuld kon worden (sic)*". De avondactiviteit vond plaats in de UIA op 16 mei 1989. De sprekers waren: Eric Van Schoonenberghe uit Gent over "*Van Alambiek tot Stookkolom*", Annick Gruppung, studente UIA over "*Frederik Swarts, ontdekker der freons*" en Gaston Moens uit Leopoldsburg over "*200 Jaar Traité Élémentaire de Chimie, van A. Lavoisier*".

Op 21 juli 1989 ontving de VCV officieel het brevet van "*Koninklijke*" en werd het KVCV. Terloops moet vermeld worden, dat de VCV in 1989 een subsidie toegekend had aan H. Deelstra om de VCV te vertegenwoordigen op de tweejaarlijkse bijeenkomst van de Europese Werkgroep van de Geschiedenis van de Scheikunde (WPHC) van de Europese Federatie van de Scheikundige Verenigingen (FECS), die op 7 augustus bijeenkwam te München, Duitsland ter gelegenheid van het 18e Internationale Congres over de Geschiedenis van de Wetenschappen.

De sectie Onderwijs van de VCV organiseerde op woensdag 20 september 1989 in het Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen van de Universiteit te Gent een studiedag over "*De Geschiedenis van de Scheikunde*". Tijdens de discussies in aanwezigheid van dr. J. W. Van Spronsen en drs. W. Wiechmann, respectievelijk voorzitter en lid van de Historische Commissie van de Koninklijke Nederlandse Chemische Vereniging (KNCV), werd besloten de Raad van Bestuur van de KVCV de toelating te vragen voor de oprichting van een nieuwe, aparte VCV sectie over de geschiedenis van de scheikunde. Vier deelnemers boden zich aan om toe te treden tot een op te richten nieuwe sectie: prof. Ludo Brandt, van de academische lerarenopleiding aan de Universiteit te Leuven, prof. Frans Lox, directeur van het Wetenschapsmuseum, Gaston Moens, inspecteur voor de scheikunde van het officieel middelbaar onderwijs en H. Deelstra. Deze laatste deed dit voorstel op 26 september aan de Algemeen Voorzitter, dr. Jacques Engelman en de Secretaris Generaal van het VCV, dr. Denis De Keukeleire.

Statutair bleek het echter noodzakelijk te zijn dat tien geïnteresseerden het verzoek zouden steunen. In een brief van 27 oktober werden zes extra namen vermeld. Het betrof: Frank Alderweireldt, Annick Gruppink, Jozef Jennen, Arsène Lepoivre, Peter Van Dael en Eric Van Schoonenberghe. De Raad van Bestuur behandelde de vraag tijdens haar bijeenkomst van 9 november. Op 24 november deelde de Algemeen Voorzitter mee dat de Raad van Bestuur zich akkoord had verklaard met de oprichting van de nieuwe sectie, maar om statutair erkend te worden moest een gedetailleerd bestuur meegedeeld worden. Dit werd door H. Deelstra aan de geïnteresseerden kenbaar gemaakt en in dezelfde brief werd hen verzocht zich kandidaat te stellen voor een bestuursfunctie. H. Deelstra schreef in deze brief, dat hij voorlopig de contactpersoon bleef en dat hij wel lid wilde zijn van de nieuwe sectie, maar geen bestuursfunctie op zich kon nemen, omdat hij op dat ogenblik al voorzitter was van de sectie "*Voeding*" van de KVCV.

Van in mei 1990 had H. Deelstra contact met de voorzitter van de sectie "*Jong KVCV*", drs. Annemie Adriaens. Het plan was een gemeenschappelijke activiteit te organiseren met de (weliswaar nog niet volledig erkende) sectie Historiek. Deze activiteit ging door op 11 oktober 1990 in het kleine auditorium in de Aula van de UIA. H. Deelstra gaf een voordracht met dia's over "*Alchemie en Chemie*". De zaal zat nokvol, dankzij drs. Ronny Stobbaerts die zijn leerlingen van een middelbare school uit Boechout had mee gebracht.

Start van de Sectie Historiek

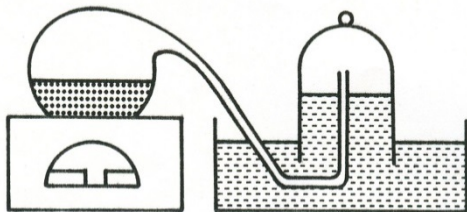
Onmiddellijk na de erkenning van de nieuwe sectie kwamen er twee enthousiaste reacties: van L. Brandt, voorzitter van de sectie Onderwijs en van inspecteur G. Moens. De eerste officiële bijeenkomst van de sectie Historiek vond plaats te Leuven op 29 november 1990 op uitnodiging van de gastheer L. Brandt. Het eerste agendapunt betrof de samenstelling van het bestuur. Voor de drie volgende academiejaren (1990-1993) werd H. Deelstra voorzitter, G. Moens werd ondervoorzitter (belast met onderwijsaangelegenheden), E. Van Schoonenberghe werd ondervoorzitter (belast met het dienstbetoon aan KVCV-Centraal en de Secties), Herman Van Elst werd penningmeester en P. Van Dael, secretaris a.i. Daarop volgden discussies over verschillende onderwerpen, zoals de doelstellingen van de sectie en de mogelijke activiteiten. Op 11 december werd KVCV - Centraal op de hoogte gebracht van de samenstelling van de nieuw opgerichte sectie. En zo ontstond de sectie Historiek na een nogal moeilijke bevalling, maar omringd door een groep gemotiveerde medewerkers.

Activiteiten van de Sectie

Dit overzicht van de geschiedenis van 25 jaar sectie Historiek zal ingedeeld worden volgens de perioden van de verschillende voorzitters van het bestuur. Elke voorzitter legde naar gelang de omstandigheden andere accenten.

- Hendrik Deelstra (1990 - 1993)

Tijdens de stichtingsvergadering werd voorgesteld om de vergadering zoveel mogelijk te organiseren op wetenschapshistorische locaties. De tweede bijeenkomst ging door op 12 april 1991 in het Plantin-Moretus Museum te Antwerpen. Naar aanleiding van de uitnodiging voor deze vergadering deelde G. Moens mee, dat hij helaas niet aanwezig kon zijn. Hij maakte van de gelegenheid gebruik om enerzijds drie pagina's op te sturen met allerlei mogelijke activiteiten voor de sectie en anderzijds een zes pagina's doorwrocht ontwerp, dat hij het "*doctrinaal manifest*" noemde. Ook zond hij voor de nieuwe sectie een ontwerp van logo mee: een figuur die de bekende, fundamentele proef voorstelde van Stefan Hales (1677-1761). Dit manifest stond op de agenda, maar omwille van de afwezigheid van de auteur ontving elk aanwezig lid hiervan een kopie, met het verzoek de bemerkingen over te maken aan de auteur.

Logo voor de sectie Historiek, voorgesteld door G. Moens (1991)

De bijeenkomst werd voorafgegaan door een deskundige rondleiding in het museum, een demonstratie van de oude drukpersen en een bezichtiging van een aantal prachtige incunabelen. Deze tweede bijeenkomst werd bijgewoond door twee nieuwe leden: dr. J. W. (Hans) Van Spronsen, voorzitter van de

Europese Werkgroep voor de Geschiedenis van de Scheikunde (WPHC) en prof. Kolonel Herbert De Bisschop van de Militaire School. In de notulen valt veel te lezen: het spettert van ideeën en allerlei nieuwtjes. Twee onderwerpen vroegen een speciale aandacht. Eerst werd er gesproken over de organisatie van het eerste Europese internationale congres over de geschiedenis van de scheikunde. Dit congres zou van 12 tot 16 augustus plaats vinden te Vezsprèm, Hongarije. De sectie Historiek zou vertegenwoordigd worden door J. Jennen en H. Deelstra, die beiden een mededeling zouden doen. Een oproep voor deelname werd voorbereid en gepubliceerd in het Chemie Magazine. Een tweede initiatief werd besproken, dat uitging van de sectie Historiek. De voorzitter had contact genomen met H. De Bisschop om een colloquium te organiseren ter gelegenheid van het 100 jarige overlijden van Jean Servais Stas (1813-1891).

Over beide initiatieven nog het volgende: het congres te Vezsprèm in augustus 1991 werd gehouden in de gekende burchtwijk en telde deelnemers uit 14 landen. Een 50 tal mededelingen werden gehouden over verschillende aspecten van de geschiedenis van de scheikunde en de scheikundige industrie. Op het einde van het congres werd een aparte sessie gehouden, als neusje van de zalm, over de kwestie van de benzeenring. Na de mededelingen - en zelfs tijdens de mededelingen - van dr. W. Göbel, dr. J. W. Wotiz, dr. G. P. Schiemenz en onze J. Jennen ontstond een homerische discussie over de hamvraag of de droom van A. Kekulé (1829-1896) al dan niet "*hineininterpretiert*" mocht worden en of nu Kekulé dan wel J. Loschmidt (1821-1895) de eerste ontdekker was van de "*fameuze*" ringstructuur van het benzeen.

Het colloquium over J. S. Stas was door de sectie Historiek gepland voor 12 en 13 december 1991. Aan de Algemeen Voorzitter en de Secretaris Generaal van de KVCV werd gevraagd of dit colloquium gehouden mocht worden onder de auspiciën van de KVCV. Ook werd hiervoor een aankondiging en oproep voor deelname geplaatst in het Chemie Magazine. De hele organisatie werd echter zonder overleg gerecupereerd door het Nationaal Comité, dat afhing van de twee Koninklijke Academiën voor de Wetenschappen. Het ging zelfs zover dat de uiteindelijke publicatie met de teksten van de mededelingen van het colloquium, waaronder een van H. Deelstra, gepubliceerd werden door de samenstellers R. Halleux en A.-C. Bernès en dit zonder enige vermelding van de KVCV!

De derde bijeenkomst van de sectie vond eerder plaats in de Spoelberghkamer van het archief van de Universiteit te Leuven (11 oktober 1991). Als nieuw lid werd prof. R. Lontie welkom geheten. De bijeenkomst werd vooraf gegaan door een deskundige rondleiding door het archief en vervolgens werd er informatie verstrekt over de technieken die aangewend werden om oude handschriften en boeken te bewaren. Deze toelichting was de aanleiding om een nieuwe studiedag voor te bereiden over de "*Ontzuring en Conservering van Boeken*". Eric Van Schoonenberghe zou hiervoor als coördinator optreden.

1991 werd prachtig afgesloten. Als kers op de taart van het drukke jaar werd samen met de sectie Voeding een interne avondactiviteit georganiseerd op 5 december 1991 over "*Koken en eten in de Middeleeuwen*". Deze activiteit vond plaats in het COOVI te Anderlecht. Prof. Ria Jansen-Sieben (VUB) gaf een schitterende voordracht over het thema en vervolgens werd een middeleeuws menu, bereid door de leerlingen van de plaatselijke hotelschool, met veel smaak gedegusteerd.

De eerste bijeenkomst in 1992 vond plaats op 20 maart in het Legermuseum aan het Jubelpark te Brussel. Na een geleid bezoek aan het museum gaf H. De Bisschop een uiteenzetting over "*Chemie in het Leger*". Tijdens de vergadering werden vooral twee toekomstige activiteiten besproken. Op 6 maart 1993 zou de

derde "*Dag van het Chemieonderwijs*" plaats vinden te Sint-Niklaas. Die studiedag zou gezamenlijk georganiseerd worden door de secties Onderwijs en Historiek van de KVCV. Vervolgens werd meer informatie verstrekt over de studiedag betreffende het "*Conserveringsbeleid van ons papieren Erfgoed*", waarvoor al verschillende vergaderingen belegd waren met leden van de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief- en Documentatiewezen (VVBAD).

Ongeveer 70 deelnemers namen op 6 maart 1993 te Sint-Niklaas deel aan de studiedag die in het teken stond van de geschiedenis van de scheikunde in het scheikundeonderwijs. Ook was er een tentoonstelling met talrijke boeken over de geschiedenis van de scheikunde. Verschillende leden van de sectie hielden hier een lezing.

Op 16 april 1993 werd in de lokalen van de UIA een volgende bijeenkomst gehouden. Als nieuwe leden werden verwelkomd: Yves De Cock uit Oostende, Walter Mertens uit Antwerpen, Ludwig Plaum uit Wilrijk en Ann Verhecken uit Mortsel. Eerst werd J. Jennen gefeliciteerd met zijn 80ste verjaardag. Het belangrijkste onderwerp op de agenda was een reeks van de themanummers. Het vroegere tijdschrift "*VCV-Tijdingen*" was opgeslorpt door het Chemie Magazine. Daarom had A. Lepoivre een nieuwe publicatie opgericht met als titel EChO (Essays voor het Chemie Onderwijs). Het eerste nummer over de stereochemie was in druk. Er werd voorgesteld om het tweede nummer te laten handelen over "*Chemie, historisch bekeken*". Naast de teksten van de studiedag te Sint-Niklaas zouden de volgende leden een bijdrage schrijven: H. Van Spronsen over het Periodiek Systeem, L. Plaum over Boerhaave, W. Mertens over Karl Fischer, A. Verhecken over textielkleurstoffen en G. Moens kon zijn '*doctrinaal manifest*' verwoorden in een tekst over het belang van de geschiedenis van de scheikunde in het scheikundeonderwijs. Tenslotte herhaalde de voorzitter zijn wens dat de leden individueel of gezamenlijk fundamenteel onderzoek zouden doen over onderwerpen die verband hielden met de geschiedenis van de scheikunde.

– **Hendrik Deelstra (1993 - 1996)**

De sectie werd op 1 oktober 1993 ontvangen in het Jenevermuseum te Hasselt. Als nieuw lid werd Pieter Joos uit Antwerpen verwelkomd. De activiteit betreffende het Conserveringsbeleid op het gebied van papier werd verder toegelicht. Het project zou gesponsord worden door verschillende instanties zoals het NFWO en het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en Cultuur. Op 14 oktober zou een persconferentie gehouden worden. De sectieleden feliciteerden Eric voor zijn vele inspanningen. Ook Arsène kreeg felicitaties voor de verwezenlijking van het eerste nummer van EChO. Verder kwamen er verschillende toekomstige activiteiten aan bod. Er werd meegedeeld, dat H. Deelstra te Zaragoza in Spanje, tijdens het 19e Internationale Congres voor de

Geschiedenis van de Wetenschap, verkozen was als derde voorzitter van de Europese Werkgroep voor de Geschiedenis van de Scheikunde (WPHC), als opvolger van J. W. Van Spronsen. Een belangrijk punt op de agenda vormde de bestuursverkiezing voor 1993-1999. De voorzitter en de twee ondervoorzitters werden in hun functies bevestigd, terwijl P. Joos penningmeester werd en Ann Verhecken de nieuwe secretaresse.

Tijdens de 57ste Boekenbeurs van Vlaanderen werd op 9 november 1993 in het Bouwcentrum te Antwerpen het Symposium gehouden over het "*Conserveringsbeleid papieren patrimonium*". Het was een succesvolle activiteit met verschillende lezingen door uitmuntende specialisten. Ook waren er een twaalfstal posters te bezichtigen. Naar aanleiding van het symposium werd een 100 bladzijden tellende geïllustreerde publicatie uitgegeven met een woord vooraf van de Vlaamse Minister van Cultuur dhr. H. Weckx. Het enige dat niet zo succesvol was bleek achteraf het financiële plaatje. Dit liet bij de co-organisatoren van de sectie Historiek: Eric en Hendrik een bittere nasmaak achter!

Begin 1994 kwam het tweede themanummer van EChO: "*Chemie historisch bekeken*" met 119 bladzijden van de pers. Het was de start van een succesvolle samenwerking tussen de sectie Onderwijs en de sectie Historiek onder de deskundige leiding van A. Lepoivre. De eerste bijeenkomst van de sectie in 1994 werd gehouden op 25 maart in het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) aan het Jubelpark te Brussel. Als nieuwe leden werden verwelkomd: Karel Haustraete en Frank Boers. Er werd meegedeeld dat op 18 mei 1994 een studiedag gehouden werd in het Centrum Beroepsvervolmaking Leraars (CBL) van de UIA. Na een inleiding van prof. Daniël Neerinck zouden H. Deelstra, A. Lepoivre en G. Moens een lezing geven. Er werd ook melding gemaakt van de oprichting van een nieuwe subsectie te Antwerpen, die van plan was een onderzoek uit te voeren over de "*Evolutie van de Antwerpse Chemische Industrie*". Op 16 december 1993 was een eerste bijeenkomst gehouden in het RUCA, terwijl de tweede bijeenkomst plaats vond in het Centrum voor Bedrijfsarchieven in het UFSIA. Ondanks een ruime belangstelling zou dit initiatief niet verder gezet worden. Na de bijeenkomst werd een zeer interessante rondleiding in het KIK aangeboden en werd er kennis gemaakt met verschillende afdelingen die zich bezig hielden met de restauratie en de conservering van kunstwerken.

Jacob Jozef Jennen (1912-1995)

J. J. Jennen of JJJ behaalde in 1936 zijn doctoraat in de scheikundige wetenschappen aan de Universiteit te Leuven. Daarna belande hij in 1939 bij de N.V. Gevaert te Mortsel, waar hij tot aan zijn pensioen in 1977 werkzaam was. Naast zijn werkzaamheden bij Gevaert was Jennen zeer actief in de VCV. Hij was wel niet aanwezig op de stichtingsvergadering, maar vanaf de tweede bijeenkomst stond hij als het ware bij de wieg van de VCV. Bij zijn overlijden verscheen in het KVCV Actueel(tje) een kort "In Memoriam" (september, 1995). Moest Jennen weten dat er slechts zo weinig over hem geschreven was, dan zou hij zeker erg teleur gesteld zijn, want hij was zich uitermate bewust van zijn belangrijkheid, ook al gaf hij steeds blijk van een gevoel voor humor. Jennen is zeker een van de meest kleurrijke figuren die de KVCV ooit gekend heeft. Hij volgde de geschiedenis van de VCV op de voet en schreef hierover tal van publicaties. Jennen was eerzuchtig, onstuitbaar, sluw en koppig, maar kon een en al beminnelijk zijn. Jennen was van Vlaamse kant één van de 22 stichtende leden die op 2 juli 1970 te Praag de FECS oprichtte. Vanaf 1974 was hij de voorzitter van de VCV-nomenclatuurcommissie. De laatste jaren van zijn leven voerde hij een uitvoerige correspondentie over de prioriteit van Kekulé bij de ontdekking van de benzeenstructuur.

Na de zomervakantie kwam de sectie op 7 oktober 1994 bijeen in de "*École de Pharmacie*" van de Université Catholique de Louvain (UCL) te Woluwé. De vergadering werd vooraf gegaan met een kort maar interessant bezoek aan het museum Albert Couvreur (1887-1955). Couvreur had zijn verzameling apothekerspotten en farmacieboeken na de splitsing van de tweetalige universiteit te Leuven aan de UCL gelegeerd. Tijdens de besprekingen van de sectie kwam één van de doelstellingen opnieuw aan bod, nl. dat de leden van de sectie een historische inleiding zouden verzorgen bij de activiteiten van de andere KVCV-secties. In een brief van 25 oktober werden de voorzitters van de secties en KVCV-Centraal hieraan herinnerd. Op de bijeenkomst van 10 maart 1995 in het Gasmuseum te Leuven-Wilsele werd kennis gemaakt met twee nieuwe leden: André Cresens en Karel De Goeyse. De bijeenkomst in het museum was mogelijk gemaakt door L. Brandt en ging vooraf met een rondleiding van het museum. Na de bijeenkomst werd nog een bezoek gebracht aan de verzameling laboratoriumtoestellen en glaswerk van dr. J. Verwimp te Lovenjoel, bij Leuven.

De volgende plaats van de bijeenkomst van de sectie was op 29 september 1995 het Militaire Ziekenhuis Koningin Astrid te Neder-over-Heembeek ter gelegenheid van 100 jaar ontdekking van de X-stralen door W. Röntgen (1845-1923). Geneesheer kolonel R. Van Tiggelen had een mooie video (van een 45-tal minuten) gemaakt en een prachtige tentoonstelling ingericht. Een belangrijk moment was de minuut stilte die in acht genomen werd voor ons lid J. J. Jennen, die op 28 augustus 1995 overleden was. Als nieuw lid van de sectie werd kennis gemaakt met Jan Rutten.

De sectie bezocht op 16 februari 1996 het Wetenschapsmuseum van de Universiteit Gent. Na een rondleiding door directeur prof. dr. M. Dorikens kon de sectie kennis maken met dr. Jos Parmentier, docent aan het Hoger Instituut der Kempen te Geel alsook met Lieve Sterckx, secretaresse van de KVCV. Er werd tijdens de bijeenkomst heel wat gebrainstormd o.a. over het organiseren van een studiedag over de "*Geschiedenis van de Belgische Chemische Nijverheid*". Opnieuw werd gepleit dat de leden fundamenteel onderzoek zouden doen, dat dan voorgesteld kon worden op ofwel een volgende bijeenkomst ofwel op een algemene activiteit.

Zo werden elf bijeenkomsten van de sectie Historiek onder het voorzitterschap van H. Deelstra afgerond. Het aantal deelnemers aan de bijeenkomsten schommelde tussen zeven en twaalf personen. In totaal ging het om 20 verschillende geïnteresseerden.

In de eerste uitgave van het infoboek van de KVCV (1995) werd een overzicht gegeven van de interesses van de KVCV leden voor de verschillende secties. Voor 1992, 1993 en 1994 hadden telkens 135, 147 en 154 leden hun interesse

voor de sectie Historiek kenbaar gemaakt. Deze "*interesses*" werden helaas niet omgezet in een lidmaatschap van de sectie. Op de volgende najaarsbijeenkomst zou een nieuw bestuur verkozen worden. H. Deelstra stelde zich niet meer verkiesbaar voor de functie van het voorzitterschap.

– **Arsène Lepoivre (1996 - 2001)**

Het kunstboek geschreven door Eric Van Schoonenberghe "*Jenever in de Lage Landen*" werd op 21 september 1996 in het Jenevermuseum te Hasselt voorgesteld. Hier was over dit thema ook een tentoonstelling georganiseerd. Het was dan ook een ideale gelegenheid om op 18 oktober de bijeenkomst te laten plaatsvinden te Hasselt. Tijdens deze bijeenkomst ontvingen de aanwezige leden een gratis exemplaar van de tweede druk van de brochure "*Guide of European Museums with Collections on the History of Chemistry*" van de auteur J. W. Van Spronsen. Het belangrijkste punt van de agenda was de verkiezing van het nieuwe bestuur. Arsène Lepoivre werd met unanimititeit verkozen tot voorzitter, terwijl L. Plaum de nieuwe secretaris werd. Deze verkiezing werd na een rondleiding door de tentoonstelling gevierd met het onvermijdelijke "drepke" en dat miste haar begeesterende uitwerking niet...

De nieuwe voorzitter, als pajottenlander, organiseerde op 20 juni 1997 een wandeling die startte bij de geuzebrouwerij Cantillon, vlak bij het Zuid Station te Brussel. Vervolgens ging de wandeling via de "*Ioden toren*" naar de oude Graanmarkt waar het standbeeld staat van J. B. Van Helmont (1577-1644). De wandeling eindigde op de Grote Markt waar het brouwerijmuseum werd bezichtigd. De vergadering die daar gehouden werd had als voornaamste punt de evaluatie van de EChO- nummers 5 over de "*Visuele Analyse*" (1996, 64 blz.) en 6 over de "*Electrochemie*" (1997, 119 blz.) De redactieraad bestond uit 12 leden, waarvan 8 leden lid waren van de sectie Historiek. De redactieraad kwam regelmatig bijeen in de lokalen van het RUCA onder de leiding van de redactiecoördinator A. Lepoivre. Eveneens werd het nieuwe EChO- nummer 7 over "*Organische Synthesen*", dat in voorbereiding was, besproken.

Op 20 februari 1998 werd een bezoek gebracht aan het Museum over Industrie, Arbeid en Textiel (MIAT) te Gent, dat ondergebracht was in een prachtig industrieel pand. Tijdens de bijeenkomst werd de derde en herziene uitgave voorgesteld "*Guide of European Museums with Collections on History of Chemistry and of Pharmacy*" (Antwerp, 1998), opgesteld door J. W. Van Spronsen.

Op donderdag 10 september 1998 waren Hendrik Deelstra en Gaston Moens aanwezig te Utrecht te 20.30 uur op een bijeenkomst die samengeroepen was door Willem Hornix, lid van de werkgroep "Filosofie van de Chemie" van de KNCV. Tijdens de bijeenkomst werd er gediscussieerd over de oprichting van een chemiehistorische werkgroep binnen de KNCV. J.W. Van Spronsen, voorzitter van de WPHC van de FECS (1985-1993), had de boot steeds afgehouden om een dergelijke werkgroep op te richten, met als doodoener dat de Chemie Historische Commissie, waarvan hij sinds 1959 voorzitter was, volstond.

H. Deelstra, op dat ogenblik voorzitter van de WPHC en G. Moens, voormalig ondervoorzitter van de sectie Historiek (KVCV), waren speciaal naar Utrecht gekomen om aan de discussie deel te nemen en te pleiten voor de oprichting van een nieuwe Nederlandse werkgroep. Ondanks het feit, dat enkele Nederlandse leden van het Genootschap voor de Geschiedenis van de Geneeskunde, Wiskunde, Natuurwetenschappen en de Techniek (Gewina) het absoluut niet nodig vonden een aparte werkgroep voor chemici te creëren, werd die avond beslist de Chemie Historische Groep (CHG) van de KNCV op te richten. W. Hornix werd de voorzitter van het voorlopig bestuur.

Op 12 november 1998 kwam de sectie bijeen in het RUCA. Verschillende toekomstige activiteiten kwamen aan bod. Ter gelegenheid van het Internationaal Jaar van de Chemie in 1999 had prof. Robert Fuks, Secretaris Generaal van de Société Royale de Chimie (SRC) voorgesteld om een speciaal nummer van hun tijdschrift "*Chimie Nouvelle*" te wijden aan de "*Evolutie van de Geschiedenis van de Scheikunde in België*". Voor deze activiteit werd in het VCV-Actueel een "*Oproep aan auteurs*" geplaatst. Het tweede initiatief kwam van dr. Brigitte Van Tiggelen, die een boek plande over "*Chimie et Chimistes de Belgique*". Zij wilde dit boek illustreren met korte biografische nota's van Belgische Scheikundigen en vroeg de leden van de sectie om bijdragen op te stellen.

De redactie van het speciale nummer van "*Chimie Nouvelle*" belegde verschillende vergaderingen in de zaal Couvreur op het UCL, waar Arsène en Hendrik de sectie vertegenwoordigden. Het nummer verscheen als volume 17, nr. 68 in december 1999. Het nummer telde 58 bladzijden en 12 publicaties, waarvan 8 geschreven werden door Nederlandstalige auteurs (5 geschreven door leden van de sectie). Deze publicaties werden ook in het Nederlands

gepubliceerd in het Chemie -Magazine. Ter gelegenheid van deze uitgave werd meegedeeld dat er van Franstalige kant een nieuwe divisie opgericht was over de Historiek van de Scheikunde met als eerste voorzitter dr. B. Van Tiggelen.

Na verschillende bijeenkomsten van het bestuur van de FECS in 1998 werd in september 1999 te Helsinki beslist onder de dynamische leiding van de voorzitter prof. L. Niinistö om in 2000 (het Millenium) een lijst op te stellen van de 100 meest vooraanstaande Europese scheikundigen van de 18e, 19e en 20ste eeuw. Hiervoor werd een beroep gedaan op de verschillende scheikundige verenigingen die de FECS telde. De sectie Historiek kon de Vlaamse en Franstalige scheikundige verenigingen van België overtuigen om de volgende scheikundigen aan te duiden: E. Solvay (1838-1912) en J. S. Stas (1913-1891). H. Deelstra als voorzitter van de Werkgroep (WPHC) coördineerde de lijsten die door 10 verschillende scheikundige verenigingen opgezonden waren. De finale selectie gebeurde op de dag vóór de start van het derde Europese Internationale Congres over de Geschiedenis van de Scheikunde te Boedapest van 2-4 juli 1999. Er waren 308 namen opgezonden. Door de namen die slechts één maal vermeld waren weg te laten kwam men tot 112 scheikundigen. Door vervolgens de scheikundigen die naar een ander continent verhuisd waren (bvb. L. Baekeland) en eveneens de biochemici (bvb. T. Reichstein) te schrappen, kreeg men uiteindelijk een lijst met de 100 meest belangrijke Europese scheikundigen. Een korte biografie werd toegevoegd en deze staan nu op de website van de EuCheMS (voor de betekenis zie verder) .

De sectie Historiek en de Redactie van EChO bezochten op 19 januari 1999 Kerkrade in Nederland, waar een bezoek gebracht werd aan de tentoonstelling "Het Industrion" onder de leiding van J.W. Van Spronsen. Op de agenda van de vergadering stond: "Het FECS -Millenium project ", het speciale nummer voor 1999, de korte biografische nota's voor het geplande boek van B. Van Tiggelen en de bespreking van een ontwerp van EChO nummer 10 over "Biologische Scheikunde".

Voor de periode 1999 tot einde mei 2003 beschikt de auteur van dit overzichtsartikel over geen documenten. Blijkbaar is een farde verloren gegaan. Van 2000 tot 2002 verschenen de drie laatste EChO-thema nummers. Nr 10 handelde over "Biologische Moleculen" (2000, 96 blz.), nr. 11 over "Reuzenmoleculen" (2001, 84 blz.) en nr. 12 over " Chemie brengt kleur" (2002, 136 blz.). De publicaties in deze themanummers werden geschreven door leden van de sectie Historiek. Nieuwe namen waren Paul Balduck met zijn artikel over

"*Biotechnologie en Voeding*" in nr. 10 en "*Biopolymeren*" in nr. 11 en Olivier Schalm over "*Kleuren in keramiek, metaal en glas*" in nr. 12. Uiteindelijk werden alle 12 EChO's opgenomen op een DVD. De hoofdstukken apart zijn opgenomen op de website van de sectie.

12 EChO's op een schijfje .....

- **EChO 1** (1993): *Stereochemie.*
- **EChO 2** (1994): *Chemie historisch bekeken.*
- **EChO 3** (1995): *De chemische binding.*
- **EChO 4** (1995): *Micro-schaal experimenten.*
- **EChO 5** (1996): *Visuele analyse.*
- **EChO 6** (1997): *Elektrochemie.*
- **EChO 7** (1998): *Organische synthesesen.*
- **EChO 8** (1998): *Chemie voor de 21e eeuw.*
- **EChO 9** (1999): *Moleculen in beweging.*
- **EChO 10** (2000): *Biologische scheikunde.*
- **EChO 11** (2001): *Reuzenmoleculen.*
- **EChO 12** (2002): *Chemie brengt kleur.*

Op 26 april 2000 werd een vergadering gehouden van de redactieraad EChO en de leden van de sectie Historiek. Er wordt vermeld, "*dat de voorzitter trakteerde met schuimwijn, kaas en gebak ter gelegenheid van de druk van nummer 10*". Er werd meegedeeld dat tijdens het laatste jaar verschillende leden van de sectie meegewerkt hadden aan het opstellen van een aantal biografische nota's van belangrijke Belgische scheikundigen. Deze zouden in het Frans opgenomen worden in het boek waaraan B. Van Tiggelen aan het werken was. Prof. R. Fuks, Secretaris Generaal van de SRC had van het Waalse Onderwijsministerie een belangrijke geldsom ontvangen. Er werd aan de sectie gevraagd om nog extra biografieën op te stellen. De sectie besliste hierop niet in te gaan. Interessant voor het vervolg is dat in een varia punt wordt meegedeeld, dat er een malaise schijnt te zijn in de sectie Onderwijs en dat daardoor de traditionele onderwijsdag niet van de grond kwam. De voorzitter die het verslag opmaakte stelde op het einde: "*wij ploegen voort, zolang het maar niet op water is*" (H. Van Elst).

In september 2001 deelde de voorzitter mee dat hij na vijf jaar voorzitterschap wenste, dat een opvolger zijn taak zou overnemen. Hij had hiervoor dr. Pieter Joos bereid gevonden. P. Joos was al geruime tijd de medewerker van H. Deelstra en gaf lessen van het keuzevak "*Geschiedenis van de Scheikunde*" aan de UIA en was ook al een hele tijd lid van de sectie.

– Pieter Joos (2001 - 2005)

Het eerste verslag van deze periode dateert pas van 26 mei 2003. Op deze datum werd de sectie ontvangen in het Historisch Archief van de firma Gevaert in 't Tervarenhof te Mortsel. De bijeenkomst werd vooraf gegaan met een geleid bezoek door het archief en het mooie museum onder de leiding van archivaris Laurent Roosens. L. Roosens had al van bij de start van de oprichting van de sectie zijn interesse meegedeeld. Omdat het aantal leden dat deelnam aan de bijeenkomsten van de sectie gering was werd voorgesteld, dat H. Deelstra een brief zou sturen met een enquête aan de 100 oud-studenten die in de UIA zijn keuzevak gevolgd hadden in de periode (1974-2003). De reacties op deze enquête waren ronduit teleurstellend. Het moet hier vermeld worden, dat in 2003 na het emeritaat van H. Deelstra verschillende UIA studenten zijn keuzevak gekozen hadden over de Geschiedenis van de Scheikunde, dat in het tweede semester zou gegeven worden. Zowel Hendrik als Pieter hoopte, dat P. Joos vanaf 2003 als deeltijds professor zou benoemd kunnen worden voor dit vak. Dit werd helaas afgewimpeld door de departementsraad scheikunde van de UIA.

Geruime tijd voor de start van de Xe Kekulé-cyclus (2003-2004) hadden verschillende leden van de sectie Historiek: P. Joos, H. Van Elst, A. Lepoivre, K. Haustraete en H. Deelstra samengewerkt met de coördinator Andoni Michelena om een DVD op te stellen met afbeeldingen over de evolutie van de scheikunde. Het onderdeel werd genoemd: "*Lijnen van Wetenschap op Muziek*". Deze DVD werd op de openingsavond in de Aula Major van de Campus Drie Eiken van de Universiteit Antwerpen (CDE-UA), eerder UIA genoemd, op 4 november 2003 afgespeeld begeleid door muziek van het "*Ovidius Kwintet*". Vanaf deze activiteit staan alle volgende activiteiten van de sectie Historiek op de website van het KVCV.

Op de bijeenkomst van 18 december 2003 in het Geneesherenhuis in de Louizastraat te Antwerpen werd A. Michelena als nieuw lid begroet. Op de agenda stond een samenwerking met het Zuid-Nederlands Genootschap van de geschiedenis van de Geneeskunde, Wiskunde en Natuurwetenschappen (Zuid-Gewina). Ook werd er gesproken om activiteiten te plannen met het Antwerps Wetenschappelijk en Industrieel Erfgoed (AWIE). Als voornaamste activiteit werd gesproken over een Symposium, dat gehouden zou worden in het Nationaal Jenever Museum te Hasselt. Deze activiteit kwam opnieuw aan bod op de bijeenkomst van 26 januari 2004 in de lokalen van de Campus Drie Eiken van de Universiteit Antwerpen. Het symposium werd te Hasselt werd gehouden op 5 mei 2004 en georganiseerd in samenwerking met Zuid-Gewina. De titel van het Symposium was: "*Alcohol, meer dan drank*". Naast de spekers van de sectie, achtereenvolgens Eric, Hendrik en Arsène, spraken prof. dr. Jan Tytgat (KULeuven) en Guy Gillias (Kring van de Geschiedenis van de Pharmacie in

Benelux). Met meer dan 60 deelnemers was dit een uiterst geslaagd en bemoedigend symposium!

Tijdens 2004 kwam het boek van B. Van Tiggelen: "*Chimie et Chimistes de Belgique*" van de pers. Het bevatte 18 biografische nota's van Belgische Scheikundigen. Verschillende nota's waren opgesteld door leden van de sectie. H. Van Elst behandelde *J. B. Van Mons (1765-1842)*, A. Lepoivre: *J. S. Stas* en *August Kekulé*, L. Roosens: *D. Van Monckhoven (1824-1882)*, H. Deelstra: *A. Meurice (1869-1939)* en *E. J. Bigwood (1891-1975)* en Y. De Cock: *F. Swarts (1866-1940)* en *L. Baekeland (1863-1944)*. Dit onderzoek was de aanleiding om op de website van de sectie Historiek van de KVCV te starten met een "*Galerij van Belgische Scheikundigen*" in het Nederlands, het Frans en het Engels.

Op 5 juli 2004 ontving P. Joos een mail met een voorstel afkomstig van de vice-voorzitter van het KVCV, L. Brandt. Deze had aan de Raad van Beheer van de KVCV en later aan de Coördinatieraad een plan voorgesteld om de sectie "*Onderwijs*" op te splitsen in twee aparte secties, een sectie "*Onderwijs en Opleidingen*" en een sectie "*Cultuur en Popularisering*". Verder werd voorgesteld om de bestaande sectie Historiek samen te voegen met de twee voornoemde secties onder een overkoepelende divisie "*Chemie en Samenleving*" met als coördinator L. Brandt. Ook werd voorgesteld dat L. Brandt of Erik Onkelinx de contactpersoon zou worden voor internationale contacten o.a. met de FECS. Dit voorstel was blijkbaar op 15 juni goedgekeurd door KVCV-Centraal zonder dat er enige inspraak was noch van de voorzitter noch van de leden van de sectie Historiek. Sommige leden van de sectie Historiek vonden dat er wel gepraat kon worden, maar de voorzitter was onvermurwbaar. Hij stelde dat in plaats van een opslorping van de sectie Historiek er beter een samenwerking kon zijn tussen de secties. H. Deelstra meende dat de bestaande contacten van de sectie Historiek met de FECS en in het bijzonder de WPHC niet zomaar los gelaten konden worden. Op 17 augustus werden de voorzitters van de drie "*nieuwe*" secties uitgenodigd voor een gesprek te Leuven, maar de sectie Historiek stuurde haar kat...

Op 13 september 2004 werd een bijeenkomst van de sectie georganiseerd in de lokalen van de Antwerpse Waterwerken (AWW) te Rumst-Walem. De voorzitter gaf uitleg over de correspondentie met L. Brandt. Het is hierbij toch wel vermeldenswaard, dat achteraf bleek, dat L. Brandt de herstructurering vooral bedoeld had om de sectie "*Onderwijs*" opnieuw te vitaliseren en dat hij er dan de sectie Historiek maar bij genomen had omdat dit als geheel beter presenteerde. P. Joos zou verder niet aan de coördinatievergaderingen van de KVCV hebben kunnen deelnemen, omdat een niet meer gebruikt mailadres gebruikt werd. Op de bijeenkomst werden verder de toekomstige activiteiten besproken.

De sectie Historiek nam op 10 december 2004 deel aan een studiedag, gezamenlijk georganiseerd met de divisie "*Histoire de la chimie*" (SRC) en de Franse "*Club d'Histoire de la Chimie*" (SFC). Het onderwerp was "*Chimistes et pharmaciens en tant qu'experts dans la Société Civil au XIX siècle*". De studiedag vond plaats in de zaal Coureur (UCL) en telde 9 sprekers, met drie sprekers van de sectie Historiek: K. Haustraete, H. Deelstra en E. Van Schoonenberghe.

De bijeenkomst van 16 december 2004 werd georganiseerd in de lokalen van de Campus Drie Eiken van de Universiteit Antwerpen. H. Deelstra had het voorzitterschap overgenomen van P. Joos, die zich had verontschuldigd. Een nieuw lid Sofie Delanoye nam de functie van notulist op zich. Bij de goedkeuring van het verslag van de vergadering van 13 september 2004 werd - in de aanwezigheid van L. Brandt - langdurig gesproken over het voorstel van de nieuw op te richten divisie, waaronder de sectie Historiek zou komen te vallen.

Begin 2005 werd een vergadering belegd op 17 februari in de Gasthoeve van de AWW. Deze bijeenkomst werd voorafgegaan met een bezoek aan de permanente tentoonstelling van de AWW onder leiding van dr. Wim Van Craenenbroeck. Verschillende punten kwamen ter sprake: de naamsverandering van FECS in EuCheMS (*European Association of Chemical and Molecular Sciences*) en het Chemie Magazine dat ophield te bestaan en zou vervangen worden door MeMo, "*Mens en Molecule*". Verschillende leden van de sectie maakten deel uit van de redactie. K. Haustraete besprak een postertentoonstelling over "*Voedsel-scheikunde in de XIXe eeuw*", die op 26 mei 2005 te zien zou zijn op het Symposium "*Voedselchemie in Vlaanderen V - Trends in de Levensmiddelen-analyse*", dat door de sectie Voeding te Gent werd georganiseerd.

Te Hasselt werd in het Jenevermuseum op 23 juni 2005 een vergadering belegd om daar een studiedag te organiseren. Op 1 september vond een tweede bijeenkomst plaats te 15 uur waar gesproken werd over de organisatie van de studiedag. Dit zou gebeuren enerzijds door de twee secties van de Geschiedenis van de Scheikunde (KVCV en KNCV) en anderzijds door Zuid-Gewina en (Noord)-Gewina. Na deze bijeenkomst kwam de sectie Historiek te 17 uur apart bijeen. Tijdens deze bijeenkomst stelde de voorzitter voor om verkiezingen te houden tijdens de volgende vergadering. Ten slotte werd gesproken over het programma van de studiedag "*Suiker-Gist-spiritus*", die op 20 mei 2006 gehouden zou worden in het Jenevermuseum. De uiteindelijke studiedag was zeer succesvol.

De volgende bijeenkomst van de sectie werd op 20 januari 2006 gehouden in het Museum van de Douane en Accijnzen te Antwerpen. Eerst werd er een bezoek gebracht aan de tentoonstelling onder de bezielende leiding van de conservator. Omdat niemand zich opgegeven had om P. Joos op te volgen als voorzitter zou H. Deelstra als voorzitter a. i. tijdelijk de functie waarnemen om de continuïteit te waarborgen.

– Hendrik Deelstra (januari 2006 - mei 2007)

Op 11 januari 2007 schreef H. Deelstra een uitvoerige en wanhopige brief aan alle leden van de sectie Historiek. Hij deelde mee dat in het voorbije jaar niemand gevonden was om het voorzitterschap op zich te nemen. De reden was voornamelijk dat er geen jongere personen bereid waren om zich actief in te zetten voor de sectie en dit kwam dan weer omdat niemand zich professioneel bezig hield met het thema van de sectie historiek. Deze brief kreeg verschillende reacties: één van P. Joos die aanvoerde dat het voor hem in, zijn nieuwe werkomgeving, moeilijk was om voorzitter te blijven ook al omdat de KVCV de voorzitters van de secties verplichte deel te nemen aan de vergaderingen van de Coördinatieraad, die louter administratief waren en in feite tijdverlies meebrachten. L. Brandt reageerde met een uitgebreide mail over: *"Toekomst van de KVCV sectie Historiek?"*. Hij stelde o.a. dat de sectie Historiek *"prioritair werkte als een wetenschappelijke club"*, die ook met geldgebrek te kampen had. P. Joos gaf als antwoord, dat indien de KVCV geen begrip kon opbrengen voor wetenschappelijke activiteiten, dat dan een sectie Historiek voor hem niet meer nodig was. In een brief aan Ernst Homburg van de CHG stelde H. Deelstra voor dat de geïnteresseerden lid zouden mogen worden van de Chemie Historische Groep van de KNCV. Deze ging op dit verzoek niet in, maar legde de nadruk op het feit *"de sectie niet te snel op te heffen: want opheffen gaat gemakkelijk, maar iets weer opstarten is veel moeilijker (sic)"*.

De sectie Historiek kwam op 4 mei 2007 opnieuw bijeen in het Jenevermuseum te Hasselt. De notulen van de laatst gehouden vergadering van 20 januari 2006 werden goedgekeurd. Er werd kennis gemaakt met een nieuw lid Dirk Tavernier uit Gent. Ook was er interesse van een jong lid Pieter Thyssen, die aan de Universiteit van Leuven aan een thesis werkte. Er werd meegedeeld dat het zesde Europese internationale congres over de geschiedenis van de scheikunde van 28 tot 31 augustus 2008 te Leuven zou gehouden worden onder auspiciën van de KVCV, de SRC en de KNCV. Ter gelegenheid van het 25 jaar bestaan van het Jenevermuseum werd een tentoonstelling gepland over *"De wijze en de dwaas, de perceptie van de Alchemist door de eeuwen heen"*. Tijdens deze tentoonstelling werd op 24 november 2007 een studiedag gepland over dit thema, georganiseerd door de sectie Historiek en de CHG alsook door de beide Gewina's. Bij de bespreking van het laatste punt werd Eric Van Schoonenberghe op verzoek van de leden tot nieuwe voorzitter verkozen. P. Joos aanvaardde het ondervoorzitterschap en aan P. Thyssen werd de functies van penningmeester en secretaris aangeboden. Hij zou eveneens verzocht worden om op de website van het KVCV op te treden als webmaster van de sectie Historiek. Vanaf dat jaar staan de activiteiten niet alleen op de website van de sectie Historiek, maar ook op de website van de CHG van het KNCV.

– **Eric Van Schoonenberghe (mei 2007 - augustus 2012)**

Van 29 augustus tot en met 1 september 2007 werd het eerder vernoemde Europese internationale congres georganiseerd met als thema "*Neighbours and Territories: the Evolving Identity of Chemistry*". Meer dan 110 deelnemers uit verschillende landen namen deel aan dit geslaagde congres: Rusland, VS, Canada, Mexico, Japan en de meeste Europese landen. Informatie over dit congres is ondermeer te vinden op de website van de CHG (derde nieuwsbrief) en de EuCheMS (WPHC).

Het verslag van de bijeenkomst in het Restaurant Hulstkamp, Antwerpen van 8 februari 2008 werd opgesteld door de nieuwe secretaris P. Thyssen. Drie nieuwe leden waren aanwezig: Paul Balduck, Wim Van Craenenbroeck en Tom Mortier. P. Joos had meegedeeld, dat hij het te druk had voor de functie van ondervoorzitter en hij werd a.i. vervangen door H. Deelstra. Er werd aangedrongen om meer biografieën op te stellen voor de "*Galerij*", deze zouden vervolgens door Y. De Cock vertaald worden in het Engels. Er werd meegedeeld dat Zuid-Gewina einde 2007 opgehouden had te bestaan en gefusioneerd was met (Noord)-Gewina. Verder werd uitvoerig gesproken over een volgende activiteit samen met de CHG dit maal in Nederland over een thema in verband met de drinkwaterproblematiek. Hiervoor werd een comité van drie personen aangesteld. Ondertussen was via T. Mortier een contact tot stand gekomen met Tessa Avermaete van de Katholieke Hogeschool Leuven, die coördinator geworden was van een project "*Chemie en Cultuur*", dat het C2-project genoemd werd. De opstartvergadering had plaats op 10 juni 2008 op de Campus Gasthuisberg te Leuven.

Op de bijeenkomst van 21 april 2008 (in het Restaurant Hulstkamp) werd voornamelijk gesproken over de voorbereidende bijeenkomst van de volgende activiteit die op 11 april had plaats gevonden te Schiedam. De gezamenlijke bijeenkomst werd vastgelegd op 28 november te Eindhoven. Er zouden vier sprekers uit Vlaanderen spreken, waarvan twee leden van de sectie en twee uit Nederland. De titel was: "*Eten en Drinken: steeds gezonder? Historische aspecten van voedselveiligheid en kwaliteit en hun gevolgen*". Het was een geslaagde bijeenkomst met een 60 tal deelnemers. Het SIWE-magazine publiceerde in 2009 in een thematisch katern de teksten van twee van de sprekers van de sectie (SIWE: Steunpunt industrieel en wetenschappelijk erfgoed vzw).

Eric Van Schoonenberghe werd op 14 september te Hasselt gevierd voor zijn 10 jaar als voorzitter van het Nationaal Jenever Museum. Hendrik Deelstra sprak op die gelegenheid een 'lofredede' uit, ook namens de sectie Historiek.

Tijdens de bijeenkomst op 3 november 2008 in het Café de la Gare te Leuven werd medegedeeld, dat L. Brandt geen deel meer wenste uit te maken van de sectie. P. Balduck sprak over zijn contacten met het C2-project. Ondertussen schreef A.Lepoivre in elk nummer van MeMo leuke en interessante stukjes, terwijl P.Thyssen in MeMo gestart was met de reeks "*Calendaria Historica*" en vervolgens de reeks "*Etymologia Elementarum*", die nog steeds op de website van de sectie staan.

De eerste vergadering in 2009 van de sectie Historiek vond plaats in het Restaurant Hulstkamp op 6 februari. Er werd meegedeeld, dat er enkele personen geïnteresseerd waren om mee te werken in de sectie: Rudy Senten uit Antwerpen en Marie-Josée Janssens uit Leuven. De volgende activiteit zou gaan over "*brouwerijen*". Het zou te Leuven georganiseerd worden in nauwe samenwerking met de CHG, het C2-project en de NPT (Nederlandse Proces Technologen).

Op 17 februari 2009 deelde de webmaster mee dat de Galerij van Belgische scheikundigen online stond en werd gevraagd dat Hendrik een inleidend woord zou schrijven alsook een lijst van Belgische Scheikundigen waarvoor een biografische nota kon opgesteld worden.

De sectie kwam bijeen op 28 augustus bijeen in het Restaurant Hulstkamp. Het Symposium "*Leven in de Bouwerij*" werd besproken. Dit Symposium werd op 21 november gehouden op de Gasthuisberg. Het was een uiterst succesvol symposium, dat kaderde in het C2-project. De opkomst was enorm (meer dan 140 deelnemers) en de sfeer was bijzonder aangenaam, wat mee bepaald werd door de schitterende, humoristische toespraak van em. prof. dr Denis De Keukeleire, oud Secretaris Generaal en penningmeester van de KVCV, die sprak over "*Gruit en Hop*".

In januari 2010 werd meegedeeld, dat ons oud lid J. W. (Hans) Van Spronsen op 81 jarige leeftijd overleden was op 1 januari. Op 31 januari schreef Hendrik een brief naar de voorzitter om zijn ontslag aan te bieden als ondervoorzitter met de bedoeling een jong lid te benoemen, noodzakelijk voor de continuïteit van de sectie.

Op 17 februari 2010 kwamen leden van de sectie Historiek en de sectie Onderwijs bijeen te Leuven om te spreken over een activiteit in 2011, dat door de UNESCO uitgeroepen was als jaar van de Chemie, ter gelegenheid van het feit dat Marie Curie in 1911, als eerste vrouw, de Nobelprijs voor de Chemie had ontvangen. In België werd dit initiatief overgenomen door het Nationaal Comité voor Scheikunde/Comité Nationale de Chimie van de Royal Academies for Science and the Arts in Belgium (RASAB). Dit comité had nauwe contacten met

de "*International Union for Pure and applied Chemistry*" (IUPAC). De sectie Historiek was via H. Deelstra slechts zijdelings betrokken bij de initiatieven.

Er zou op 12 maart 2010 een bijeenkomst van de sectie Historiek geweest zijn, maar er werden blijkbaar geen notulen opgesteld. Op deze vergadering werd er o.a. een verslag gegeven door de voorzitter die deelgenomen had aan het zevende Europese internationale congres over de geschiedenis van de scheikunde, dat van 2 tot 5 augustus 2009 plaats vond in Sopron, Hongarije. Op 26 november 2010 werd in samenwerking met de CHG en de NPT een excursie gemaakt naar Dinteloord in Noord Brabant. Deze dag stond onder het thema: "*Het zoet der Historie*", in het teken van 150 jaar bestaan van de Nederlandse bietsuikertechnologie.

De secties Historiek en Onderwijs belegden in 2010 verschillende bijeenkomsten (19 mei, 29 juni, 14 september en 4 november) over een te houden studiedag in 2011 over "*de Historiek van de Chemie*". Op 17 januari 2011 werd deze activiteit uiteindelijk grondig besproken. Het zou kaderen in het Internationaal Jaar van de Chemie 2011. De studiedag werd op 2 april gehouden in een oud auditorium ('t Stuk) van de Leuvense Universiteit. Er was een ruime opkomst.

Samen met Jacob Van Dijk, die de CHG vertegenwoordigde, kwam de sectie bijeen te Antwerpen op 4 maart 2011. Er werd beslist om gezamenlijk in het najaar een studiedag te beleggen in het Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen te Gent over "*Instrumentele analyses*". Er werd ook van gedachten gewisseld over de Galerij op de website. Omdat de webmaster P. Thyssen het te druk had met zijn doctoraat was Yannick Vercammen, webmaster van de KVCV, akkoord deze taak op zich te nemen. Ook als secretaris werd P. Thyssen vervangen door P. Balduck. Op 28 maart kwam de sectie opnieuw bijeen te Gent in het Museum om ter plaatse de activiteit voor te bereiden. De datum werd nu definitief vastgelegd op 19 november 2011 en de titel werd: "*Opkomst van de Instrumentele Chemische analyse*". Zeven sprekers werden vastgelegd en de teksten zouden in een speciaal SIWE Cahier opgenomen worden. De studiedag was een uiterst succesvol gebeuren (er waren ongeveer 70 deelnemers). Arsène maakte een mooi verslag dat verscheen in MeMo, in december 2011 (zie website CHG). Omdat er op voorhand aan de sprekers geen richtlijnen gegeven waren over de in te leveren teksten ontstond er wel wat verwarring. Uiteindelijk zou er toch een mooi nummer verschijnen in de zomer van 2012 (zie eveneens website CHG). Er waren ook financiële problemen met de KVCV over de afhandeling van de facturen. Dit zorgde voor heel wat kopzorgen bij de voorzitter, die op 12 december 2011 schreef: "*Ik word het stilaan moe en beu...*".

Johannes Willem van Spronsen (1928-2009/2010)

J. W. van Spronsen, Hans voor de vrienden, was van in 1991 een trouwe aanwezige op de bijeenkomsten van de sectie Historiek van de KVCV. Ernst Homburg schreef in het Tijdschrift Studium een helder, leuk en ontroerend In Memoriam (vol.5, no. 2 (2012) pp. 128-133), dat ook te lezen is op de website van Chemie Historische Groep van de KNCV. Hans had een groot hart voor ons Vlamingen en eveneens voor de Vlaamse culinaire kunst. Waar de bijeenkomsten van de sectie ook gehouden werden in het Vlaamse land, de terugweg naar huis moest altijd passeren via Antwerpen. Hij stopte dan telkens om in zijn favoriete restaurant l'Hermitage, bij het Centraal Station, zijn voeten onder de tafel te steken in afwachting van zijn geliefkoosde gerechten. Bij elk lid van de sectie die Hans leerde kennen blijft hij fysisch in de herinnering met zijn onvermijdelijke vlinderstrikje met vest over zijn 'omvangrijke' buik. In verband met onze activiteiten was hij steeds uiterst enthousiast. Hij was een nobel mens waar men steeds op kon rekenen.

Op 1 maart 2012 schreef P. Balduck "in naam van de voorzitter" een uitnodiging voor de volgende bijeenkomst die plaats zou vinden op 9 maart te Antwerpen. De volgende activiteit die in het najaar in Nederland zou plaats vinden, werd grondig doorgenomen in de aanwezigheid van Jacob Van Dijk. Er werd een werkgroep ad hoc samengesteld. Na dit punt verliet de voorzitter de vergadering en droeg hij de leiding van de vergadering over aan P. Balduck. Vervolgens kwamen aan de orde: de galerij, de samenwerking met het C2-project en ten slotte de situatie van het SIWE, dat zou opgeheven zou worden.

– **Paul Balduck (augustus 2012 -)**

De uitnodiging voor de volgende bijeenkomst van de sectie op 6 augustus was vergezeld van een uitvoerig ontwerp van de nieuwe voorzitter over de *"doelstellingen van de sectie"*. Eric werd bij de start van de vergadering door de nieuwe voorzitter uitvoerig bedankt voor zijn inzet en zijn realisaties tijdens zijn mandaat. Vervolgens werd de organisatie besproken van het symposium dat op 29 oktober 2012 plaats zou vinden in de Technische Universiteit van Eindhoven over: *"Opkomst van de polymeerchemie, met industriële toepassingen"*. Deze activiteit met zes sprekers: drie Nederlanders en drie Vlamingen kende met 50 deelnemers een behoorlijke opkomst.

De volgende gezamenlijke activiteit in 2013 zou plaats vinden in Vlaanderen. Op 22 november 2012 werd een oriënterend gesprek gevoerd tussen Paul, Hendrik en mevrouw C. Ceulemans, algemeen directeur van het Koninklijk Instituut van het Kunstpatrimonium (KIK) te Brussel. Op 7 februari 2013 vond een vergadering plaats in het KIK. Twee leden van het KIK, vier leden van de sectie Historiek en twee van de CHG, Ernst Homburg en Jacob Van Dijk waren aanwezig. Tijdens deze bijeenkomst werden de algemene modaliteiten besproken, zoals het uitnodigen van sprekers, de catering en de mogelijkheid van een bezoek aan de ateliers van het KIK. De titel van het te houden symposium werd: *"De bijdrage van Chemisch Onderzoek aan de Kunst. Analyse, restauratie en conservatie van kunstvoorwerpen vroeger en nu"*. De laatste woorden *"vroeger en nu"* waren zeer belangrijk voor de sectie Historiek omdat ze duidelijk de evolutie van de technieken wilden onderlijnen! Het symposium werd een succes: ruim 99 deelnemers, een uitstekende catering en als afsluiting een leerrijk geleid bezoek aan de laboratoria van het KIK. Paul schreef over deze activiteit een mooie tekst in MeMo, 9, nr. 10, december 2013 (zie voor meer informatie de website van de CHG).

Tijdens de bijeenkomst van de sectie op 7 februari 2014 in het Restaurant Hulstkamp werd eerst het KIK-symposium geëvalueerd. De volgende activiteit zou in Nederland door de CHG georganiseerd worden in samenwerking met de sectie Historiek. Het symposium zou gehouden worden te Leerdam, het Nederlands Centrum van de Glasindustrie. Het volgende punt handelde over de viering van het 25 jaar bestaan van de sectie in 2015, dat samen zou vallen met de activiteit die de sectie in 2015 in Vlaanderen zou organiseren. Een hele reeks onderwerpen werd opgesomd. Ook werd aandacht besteed aan het 75 jarig bestaan van de KVCV, dat in 2014-2015 zou gevierd worden. De verschillende projecten die de KVCV in de steigers had staan werden meegedeeld. De sectie was op twee voorbereidende vergaderingen vertegenwoordigd: op 22 oktober 2013 door Arsène en op 29 oktober door Hendrik en Tom. Naast de evergreen, zoals onze 'galerij', werd meegedeeld dat leden van Jong KVCV eraan dachten in

2015 een viering te organiseren van 150 jaar ontdekking benzeen-structuurformule door A. Kekulé.

Op 14 februari waren Paul en Hendrik aanwezig op de voorbereidende vergadering van het te houden Symposium in het najaar te Leerdam. Dit Symposium kreeg als titel: "*Glas, een gloedvolle historie van ruim 3000 jaar*" en zou gehouden worden op 14 november 2014. Van Vlaamse kant werden door de sectie twee sprekers voorgedragen. Het symposium kende een behoorlijke opkomst. Het niveau van de twee Vlaamse sprekers prof. dr. J. Caen en dr. O. Schalm was meer dan uitstekend. De beloofde afsluitende borrel kon er niet meer af wegens een precaire financiële situatie.

Einde 2013 had al een oriënterend gesprek plaats in het Brusselse Zuidstation op 28 november tussen Paul, voorzitter en Hendrik, oprichter van de sectie. Het onderwerp was de viering van het zilveren jubileum van de sectie in 2015: wanneer? waar? onderwerp? organiserend en wetenschappelijk comité? sponsors?, enz. Op 17 oktober 2014 kwam de sectie bijeen op de klassiek geworden locatie: het restaurant Hulstkamp. Eerst vond de voorstelling plaats van twee nieuwe leden: prof. dr. Annemie (Mieke) Adriaens, professor te Gent en dr. Olivier Schalm van de Universiteit Antwerpen. Tijdens deze bijeenkomst werd vooral gebrainstormd over het thema van de komende lustrumactiviteit in 2015. Naast de vele onderwerpen, waaronder een symposium rond "*zilver*", werd uiteindelijk gekozen voor de viering van 150 jaar ontdekking van de benzeen-structuurformule door A. Kekulé, op dat ogenblik professor aan de Universiteit te Gent. Mieke zou te Gent nagaan of en hoever een eventuele activiteit over dit onderwerp al gepland was. Het bleek dat de persoon die aan de basis lag van dit project op dat ogenblik niet in de mogelijkheid was om deze activiteit te organiseren. Hij zou later in het organiserend comité opgenomen worden, het betrof prof. dr. Jose Martins. Op 28 november zond de voorzitter van de sectie een uitnodiging voor de volgende bijeenkomst. Deze vergadering zou gehouden worden in de lokalen van de Universiteit Gent in de dienst van A. Adriaens op de Campus De Sterre. Op 10 december ontving Hendrik een mail van Paul met de mededeling dat hij wegens een treinstaking waarschijnlijk niet aanwezig kon zijn, maar dat hij vond dat de geplande bijeenkomst gehouden zou moeten worden. Hij deelde ook mee dat Eric en Olivier zich verontschuldigd hadden. Op 11 december 2014 kwam de sectie bijeen samen met prof. P. De Clercq (op uitnodiging van Mieke) en prof. dr. D. Segers als directeur van het Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen. Van bij de start werden gelukkig briljante en gezaghebbende sprekers bereid gevonden om op het lustrum-symposium te spreken. Ook een zeer waardig wetenschappelijk comité kon samengesteld worden. Vanaf de tweede bijeenkomst op 26 januari 2015 werd een nieuw lid in het organiserend comité verwelkomd. Rudy Senten, was niet alleen de eerste belangrijke sponsor, maar hij bleek ook al snel tijdens de derde bijeenkomst op 2 april 2015 de 'spil' te worden, niet alleen bij het opstellen van

de begroting, maar evenzeer bij het realiseren van een ambitieus symposiumboek. Jakob en Paul namen het op zich een fraaie folder op te stellen, die uiteindelijk in een definitieve vorm gegoten werd door Rudy. De leden van het organiserende comité hadden alles uit de kast gehaald om sponsorgelden aan te trekken, maar het waren barre tijden. Ondanks de moeilijke omstandigheden werd er uiteindelijk financiële steun verleend door talrijke instanties, zie hiervoor het binnenkaf van het symposiumboek.

Besluit

Om te eindigen kan gesteld worden, dat de 25 jaar sectie Historiek van de Geschiedenis van de KVCV vette en magere jaren kende, het was inderdaad een "*moeilijk parcours*". In de folder werd het een "*uitdagend parcours*" en terecht want er moet toch geweest worden op de mooie cyclus. Op 11 oktober 1990 startte de sectie een activiteit gezamenlijk met de sectie Jong KVCV onder de leiding van Mieke Adriaens. Bij de voorbereiding van het zilveren jubileum op 13 november 2015 was zij niet alleen de gastvrouw van het te organiseren feest, maar ook de talentvolle voorzitter van het organiserend comité. Moge na deze viering, de sectie Historiek nog vele vieringen meemaken.

Ad multos annos!

Curriculum Vitae Hendrik Deelstra

zie kleurenkatern